

Бюлетин № 10.

Издава д-то на Македонската емиграция в Пловдив.

ИЛИЗА СЕДМИЧНО
Годишен абонамент 50 лв.

Адрес: Редакция „Бюлетин“
ул. Май № 7 Пловдив

Отделен брой 1 лв.

РАЗОЧАРОВАНИ.

Току що е привършена конференцията в Париж между представителите на Англия, Франция и Италия по близкото източния въпрос. Решенията взети в тая конференция имат характера на предложения, които ще бждат поднесени на двете воюващи страни — Турция и Гърция — за възприемане като база при изграждането на окончателния мир.

Тъй както сж формулирани, тия предложения не притежават никакви изгледи, че ще бждат приети от двете враждуващи страни. Може би Гърция е наклонна да ги възприеме, обаче ангорските националисти по никой начин не ще се сгласят да сложат оржжието, докато не видят петите и на последния гръцки войник в източна Тракия. В това отношение кемалистите не си правят илюзии; те сж уверени че ще успеят защото чувствуват зад гърба си целия мюсюлмански свят който

ги подкрепя. Днес исляма представлява мощна сила, пред която дори Гордия Албион свежда глава. Днес исляма се пробужда и всички които сж в сжприкосновение с него бжзват да му угаждат.

Кемалистите твжрде добре знаят защо Франция направи своя „кръгом“ в източната си политика и това обстоятелство ще бжде използвано от тях най-обширно. Те знаят напр. и друго обстоятелство: че подадената от агенцията Радио парижка телеграма, какво италианския министер на външните работи Шанцер, е потвжржал в Парижката конференция гледището, според което цела източна Тракия трябва да се повжрне на Турция — не е нищо друго, освен дипломатическа перфидност на италианския макиавелизм. От тази гозба Италия е поднасяла и на България: знае се че когато музиките на италианските окупационни войски даваха из софийски-

те градини и своите популарни концерти, при френетическото ржкоплескане на елегантния свет, и телешкия вжторг на новоизкалжцените италиансофили, в туй време италианският представител в Париж поддржаше, че славянин не бива да живее край море и бжлгарите бидоха изгонени от Тракия.

Положението, при което днес се намира блискоизточния вжпрос е най-благоприятно за реализирането на турските национални аспирации; това го схващат водачите на турското национално движение и сж неотстапчиви при своите ревандикации: те не искат милост от конференцията на тримата министри в Париж, а чисто и просто заявяват, че не ще сложат оржжието, до като не получат пжлно удовлетворение по всички вжпроси. В случаят парижката конференция е изиграла твжрде неудачно своята рол на посредническо бюро, тжй като думата е оставена пак на оржжието.

Но ако положението на поменатата конференция е комично, интересно е да се знае какво е положението на патриотарите в Бжлгария около всевжможните вжрховни и подвжрховни тракийски комитети, които си прибиха краката да тичат по митинги и да хленчат за автономията на Тракия. Тези хора си помислиха, че тримата министри в Париж сж пипнали в ржжете си сждбините на на-

родите и раздават щедрости и милости комуто искат. Требва да бжде човек тжп като недопечена тухла за да верва, още, че след всичко онова, което човечеството преживя и прожлжава да преживява от десет години насам, разни конференции на всевжможни министри ще могат да извжршат ликвидацията на тая голема криза, която не е само национална, нито пжк расова, но преди всичко — социална.

С идиотско изпулване на очите и с разкривени лигави уста, вчерашните просяци по митингите днес се чудят и ажкат, че в Парижката конференция не станало дори и дума за някаква автономия на Тракия, или барем за „излаз на море“ според обещанията на Ньойския договор“. Разочарованието на тия хора ние разбираме и знаем, че утре, при втори подобен случай, те пак ще отидат да акробатствуват по митинги и сжбрания — за тях това е занаят; не разбираме, обаче, ония добри тракийци, емигранти, които се повличат по ума на Шанговци, Колушевци и всевжможни добре плащави патриотари та отиват да носят вода в воденицата на професионалните зферисти.

Тракийският вжпрос, както и македонският, арменският и др. ще се разрешат сжгласно интересите на жителите, които населяват тия страни, не от някакви конференции, а под дав-

лението на организираниите револуционни маси в тия страни, които требва да дадат доказателства за жизнеспособност, за желание да живеят свой самостоятелен политически живот и това свое желание да го манифестират сжвсем недвусмислено чрез една револуционна акция против политическия и економически гнет на една власт и на една класа.

Тжй, само по пжтя на револуциите, народите могат да се отжрсят от своите паразити.

Едно интересно дело.

Под горното заглавие в страниците на „Бюлетина“ последователно ние ще дадем най-характерните и интересни данни по делото за убиството на бившия велик везир на отоманската империя Талаат Паша от младия студент терорист Сохомон Техлирян. Ние ще изложим само **социалната и политическата** страна на делото, като ще изоставим юридическата му страна тжй занимателна, пжлна с джлбоки поуки. Целата германска преса — от консерваторската до комунистическа — с месеци се занимава с нея печатайки обш р-и ступии. Трима професори от берлинския юридически факултет бежа защитници на младия терорист, който, както е известно се оправда. Делото се разглежда от 2 до 3 юний 1921 год. в трети окржжен сжд в Берлин, под председателството на Д-р Д. Лемберг, при 12 сждебни заседатели, с прокурор Д-р Колниг и при защитници Д-р Адолф фон Коркон, Д-р Иохансе Вертауер и Д-р Нимахер. Младият терорист студента Сохомон Техлирян, роден на 2 април 1897 г. в Пакаридж, Турция, се обвиняваше, че на 15 март 1921 г. на улица „Шарлотенбург“, в Берлин е убил с револвер бившия велик везир Талаат Паша, когато от апартамента си е излезал с госпожата си на су-тришна разходка.

1. Кой бе терориста?

Техлирян е роден в с. Пакаридж. На четвјрта годишна

вжзраст се заселва в Ерзжнга. Този голям град е далеч от Гариш с 200 км. който е разположен по течението на р. Епрат. Тук се намира една голяма джжнга долина, водеща кжм юг по направление на р. Епрат, която става голготата на арменския народ.

Тогава Ерзжнга имаше 25000 души арменци, толкова и турци. Родителите на Сохомон бежа средна ржжа хора. Баща му бе дребен тжрговец с добро сжстояние. Тихо и малочленно семейство, с спестени малко пари, което с настжпването на обшоевропейската война и с ангажирането на Турция в нея икономически се разклаща. Настава зловещия за арменския народ м юний 1915 г., когато от Цариград пристига скржбната вест за масово интерниране на арменците. Градският глашатай публично известява, че «арменците за 24 часа требва да си приберат толкова багаж, колкото могат да носят с себе си защото ще бждат интернирани». Интернирането започва на 10 юний Пжрво, заможните и богати арменци, с кове и кола на група напускат Ерзжнга. С втората група тржгва и семейството на Техлирян, което се сжстои освен от него и от двете му сестри 15 и 16 години, двамата му братя на 22 и 24 години и от баща му 55 годишен и 50 годишната му майка. Така биде интернирано целото семейство на терориста.

Още не отишли далеч, когато групата на мъчениците арменци се напада от турската жандармерия. Почнали да тжрсят оржжия, каквито не намерили. Взимат им целия багаж, обират им златото, парите и храните, отделят мъжете от жените и момите, на които им отнимат най-скъпото — честа и девственоста. Задигат и двете млади 15—16 годишни сестри на Техлирияна, отнесат ги в долината, от дете до ушите на брата им достигат безпомощните и сжрдцераздиращи викове и стонове, които сами по себе си говореха за горчивата и срамна сждба на неговите близки. Момичетата изчезват вече. С брадва разбиват главите на двамата му братя, майка му пада на земята ударена с куршум в главата и един удар от тжпо железно по главата на младия терорист повали го на земята — изгубил сжзнание.

След време, надвечер, Сохомон Техлирян се сжвзима, идва на себе си, чувствува болката на куршумената рана в ржката си и саблената рана на колелото си, и прави последни усилия за да стане. Той вижда на около си безбройните трупове на своите скъпи сжграждани, вижда трупа на обичната си майка паднала вжрху неговите колелене, вижда обезобразените голи трупове на двете си сестри, от които, по-малката просто я обоготворявал и с настжпването

на нощния мрак, чрез хиляди усилия оставя страшната голгота и бяга в балкана, чиито тайни пжтища и приветливи гжнки сж му били тжй от близко познати.

Той намира подслон при една великодушна кюрдкиня, която като родна майка с разни билки и церове излекувала раните на неполаделия още от тежката трагедия на живота Сохомон. Криейки се с месеци тук, най-после се принуждава да напусне скривалището си с дрехи на млад вюрдин, чиито език и нрави е познавал. След едномесечно скитане той се отзовава в Русия. От там заминава за Персия, става служащ при един арменски тжрговец за да си изкара коравия залжк.

През 1917 г. започна руската офанзива. След като завладяха Гариш русите навлезоха и в Ерзжнга. Техлирян, който през това време беше тжрговски служащ в Персия, с научаването че руските войски превзели Ерзжнга, веднага напуца Персия и се запжтва за Ерзжнга, с намерение, че сё ще може да намери там некой от своите близки. Той отива там, вижда бащиния си кжт разрушен, но при все това, сё бежа останали следи, които напомнюваха за своите възлюбени, с които той беше прекарал своето детинство в тихото и сладко огнище на родината. И когато той вижда жалките останки на тихия си роден

кжт, когато се почувствува, че е сирак и изоставен, че е клета останка и мизерен отломжк на едно здраво и благочестиво семейство, ржзкржсва в неговото сжзнание ужасната картина на клането, пада на земята, изгубил сжзнание, беспомощен и порабощен. И тук за пржв път се случва с него онзи болезнен припаджк, който в последствие често се повтаря придружено винаги с чувствуване отвратителната миризма на разлагащите се трупове на своите близки. . .

Той вижда, че граджт Ерзжнга, който остави с 25,000 арменци, сега брои само три арменски семейства, и те освободени от клане, защото сж се потурчили, и още неколко пржснати тук-таме, блуждаещи до 20 души арменци. Това сж, рззбира се, такива потресающи впечатления, които никога човек не може да ги забрави. Спомнил си последното завещание на покойния си баща, че има заровени под земята 4000 турски лири, прибѣра сумата и още цел месец остава да живее в бащината си полусжборена кжща. С отдржжването на руската войска от Ерзжнга, той се заселва в Тифлис, Грузиния, гдето остава до 1919 год. при един тжрговец и дето е купил револвера, от чийто вистрел се повали Талаат паша из Берлинските улици.

Техлирян от Тифлис заминава за Солун, от там за Сжрбия и

през 1920 г. отива в Париж да изучава френски език. Пристоява тук 10 месеца и през Женева отива в Берлин, дето се записва за студент по технология. Всецело се отдава на усвояване на немския език и редовно следи лекциите на своите професори.

През един студен януарски ден, отивайки в Университета, натжква се на една група от трима, които таинствено и тихо говорият, долавя да се говори на турски език и един от сжбеседниците височко изговаря думата «паша». Той ги проследва и от близо наблюдава «пашата». Образа му сравнява с портрета на бившия велик везир Талаат паша. Узнава, че това е той, сжщия, по чийто варварска заповед биде избито едно милионно население. Вжрви по стжпките на тримата и вижда, че «пашата» се отбива на улица «Хартенберг» № 4. Техлирян преживява ужаса на клането и се успокоява. Така той живее спокойно 5 — 6 седмици, когато през една ноц сжнува, че вижда трупа на майка си, която се изправя пред собствения си син с проклетите думи: „Ти видя Талаата и не му отмжсти за убийството на твоят баща, твоята майка, твоите сестри и твоите братя. Ти вече не си мой син!“ . . .

И след това страшно призрачно видение появява се мислта у младия студент да убие

убиецът на родителите си, сестрите си, братята си и на целия му народ.

И действително, на 15 март 1921 г. Сохомон Техирян на ул. «Шарлотенбург» в Берлин с отмъстително-спасителния свинец на народа — мъжевика повали на земята престъпника Талаат, като прогонено псе от турската кошара.

Това бе великият жест на младия студент!

Трудовата повинност на девиците.

Пишат ни от Пловдив:

В чл. 1 от закона и правилника за отбиване задължителната трудова повинност на девиците е казано, че всички девици, български поданници, навършили 16 год., до навършване 30 год. включително, подлежат на задължителна трудова повинност.

чл. 4. Трудовата повинност на девиците има за цел: а) да развие у тях, независимо от общественото положение и имотното състояние, *любов към обществените работи и физическия труд*; в) да организира и използва техната работна сила за *повдигане производството и благоустройството на страната*.

Нема съмнение, че в това число попадат и девиците бежанки. Без да сме по принцип против труда, джлжим да заявим, че тази авария, по отношение тру-

дящите се, участващи в различните производства, и специално относно девиците бежанки не само че е несправедлива, нецелесъобразна, но и неоснователна. Миналата година въз основа окръжно № 2296 от 16 III 1921 год. освобождаваха се от трудовата повинност бежанците пристигнали след 1. IV. 1921 г., а другите се отлагат до като им се дадат места, съгласно закона за заселване бежанците, печатан в „държ. вестник“ бр. 214 от 21 XII 1920 г. Закона бе закачен на пирон, но затуй пък бежанците се освободиха, а има изгледи и тази година да се освободят от отбиване временната трудова повинност.

Колкото се отнася до девиците, те не се освобождават. Това изключение т. е. освобождаването им от 4 месечна трудова повинност, трябва да стане по същите съображения и мотиви, които съж продукували прецитираното окръжно относно мъжете. Бежанките, болшинството от които съж в тютюневите фабрики, лишени съж се и от образование и от физическо доразвиване и от слокойствие с единствената цел да изкарат собствената и таз на близките си прехрана. Да се откъснат от работата, която им дава препитанието 4 месеца, значи да бъдат изложени на явна гладна смърт и те и близките им. И без това те съж заприличали на сенки вследствие моралните и

физически изтезания, непосилния труд и убиващата тютюнева атмосфера от ранно детинство до дълбоки старини. Улесненията които се предвиждат от чл. 24 п. г и чл. 25 п. б много малко могат да улеснят техната зла участ.

Неосвобождаването им не би оправдало и целта на закона, който се стреми да развие у тех любов към обществените работи и физическия труд. Аз мисля, че ще се получат тжкмо обратни резултати. При мизерията и гладната смърт на която ще бждат изложени, не само у девиците но и в техните семейства ще се убие и малката любов, ако има такава, към обществените работи. А колкото се отнася до физическия труд, те и без това толкова се трудят, че сж заприличали на нещастни, недоразвити какъвиди, които въпреки хигиената и научната медицина, неспирно гжлат тютюн, което е много по-вредно от пушенето, от което не само дрехите, дробовете, но и червата им сж се вмирисали. Тази «любов» към труда би се развила, но ако осигурят техната прехрана, което ще бжде действителна услуга, защото ще ги отжрват от едно зло.

Колкото се отнася до другата точка от целта, която се преследва, за повдигане производството и благоустройството на страната, то те и сега вжршат това, защото взимат непосред-

ствено участие в производството и макар, че сж се обжрнали на скелети, дават и последните свои жизнени сили за страната. Наложително става, прочее, искането ни пред компетентните власти да бждат освободени девиците бежанки от трудовата повинност.

Б. Р. Това е така, но изглежда, че не само девиците не ще бждат освободени, но тази година ще работят и онези, които лани се освобождаваха.

Джржавата знае само да взима, тя никога не дава.

В името на поробените.

Преди неколко деня гениалният френски писател Анато Франс, авторжт на «Таис», е от правил следната телеграма до московските болшевики:

«В името на човечеството, в името на вишите интереси на световния пролетарият, престанете кржвно да отжщавате вашите политически противници. В противен случай вие ще увредите по един неизцерим начин великото освободително дело на световния пролетарият».

Този мощен вик, който излиза от дълбочините на революционно чувствувашето сърце на един с всесветска известност писател, е резултат от интервюрането, напоследжк, на народната, трудещата се демократия и руска интелегенция гладните губернии на Русия.

Французките комунисти са смутени от трогателния вик на авторитетния старец и в последните броеве на «L'Humanité» срамежливо се опитват да го парират, но за голямо тяхно нещастие сжщите комунисти в страниците на сжщия вестник, преди един месец, в броя си от 18 февруарий, по случай устрояния от дружеството «Защитник на човешките права» банкет, в чест на сжщия художник, пишеха: «ние сжрдечно приветствуваме Анатол Франса, за гдето има смелата политическа доблест да обяви себе си за социалист; за гдето не се побоя публично да изрази симпатиите си кжм снова омразно движение, чиято душа е Ленин!»

Французките комунисти, па и останалите, са на изпитание!

Анатол Франс, заедно с Виктор Берар, Де Констан, Себастијан Фор, Жан Грав, и покойните Жорес, Пиер Кијар и Пресансе, както и много други напредничави и свободолюбиви умове, преди 20 години основаха «лигата на защитниците на човешките права». Пжрвата работа на тези хора бе да издигнат своя протест срещу потисниците на малките народи, каквито беха арменците, македонците, тракийците, поляците, ирландците и много други по разните кжтища на света. Вжн от това те се застжпваха и за отделни личности, срещу които международната реакция се опжлчва-

ше и желаеше техното унищожение, какжто бе случая с Франциско Ферер.

✓ Днес Анатол Франс сжщо вжзстава срещу една диктатура, която, макар и наречена «пролетарска», е чисто партийна и е успяла вече да прежжлни затворите с свои политически противници, еднакво из лагера на десните партии, както и от оizzi на най левите.

И днес, както и всекога Анатол Франс е на своя пост, щом се касае да бжде застжпена каузата на поробените и преследваните, каквито и да бждат те, дето и да се намират те.

ПОДПИСКА:

За образуване фонд на сп. «Бюлетин»

лист № 7

Мияко Джелор . . . . . 50 лв.
Ал. Гржнчаров . . . . . 50 »
Насо Бучков . . . . . 50 »

Всичко . . . 150 лв.

От лист № № 1-6 . . . 1730 лв.

А всичко . . . 1880 лв.

Подписката продължава.

С ж о б щ е н и е.

Всички суми за списание «Бюлетин» да се изпращат за напред на адрес: Дим. Попов, ул. Хр. Данов, 31, Пловдив.